

HAYATINI SAVUNMA SANAYİSİNİN BAĞIMSIZLIĞINA ADAYAN BİR İSİM:

Özdemir Bayraktar

SİBEL DÜNDAR

Araştırma Asistanı ORSAM

“

Türkiye, ihtiyaç duyulan silah sistemlerinin millî imkânlarla üretilmesi yolunda önemli bir yol katetmiş ve millî savunma sanayisinin geliştirmiş olduğu ürün ve yetenekler, yurt dışı pazarlarında da önemli bir talep görmüştür. Türkiye'nin savunma sanayi gelişimi ve S/İHA teknolojileri dendiğinde akla gelen en önemli isimlerden biri ise şüphesiz Özdemir Bayraktar'dır.

”

Uzun yıllar ihtiyaç duyulan silah sistemlerini, dış kaynaklı askerî yardımlar, hibeler ve satın almalar vasıtasıyla karşılamaya çalışan Türkiye, son yıllarda savunma sanayisine yaptığı yatırımlarla daha millî ve özgün Silahlı İnsansız Hava Aracı (S/İHA) sistemleri geliştirmeye başlamıştır.

Türkiye, ihtiyaç duyulan silah sistemlerinin millî imkânlarla üretilmesi yolunda önemli bir yol katetmiş ve millî savunma sanayisinin geliştirmiş olduğu ürün ve yetenekler, yurt dışı pazarlarında da önemli bir talep görmüştür. Türkiye'nin savunma sanayi gelişimi ve S/İHA teknolojileri dendiğinde akla gelen en önemli isimlerden biri ise şüphesiz Özdemir Bayraktar'dır.

BAYRAKTAR'IN HAYATI

Millî S/İHA'ların öncü ismi, girişimci, yüksek mühendis ve sanayici

Özdemir Bayraktar, 1949'da Sarıyer'in Garipçe köyünde dünyaya gelmiştir. Aslen Trabzon Sürmeneli olan Balıkçı Lütü Reis'in oğlu olarak bilinen Bayraktar, Kabataş Erkek Lisesinden mezun olmuştur. Çocukluk döneminde makinalara ve uçaklara olan merakı ve icat etme tutkusuyla ön plana çıkmıştır. 1967'de İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünü kazanan Özdemir Bayraktar, başarılı bir eğitim döneminin ardından 1972 yılında diplomasını almıştır. İçten yanmalı motorlar konusundaki yüksek lisans çalışmasını ise mezuniyetinin ardından

2 yıl boyunca İTÜ Motorlar Kürsüsü Profesörü İsmail Hakkı Öz'ün araştırma asistanlığı görevini yürüterek tamamlamıştır.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun olan ve Türkiye'nin ilk kadın bilgisayar programcıları arasında yer alan Canan Bayraktar ile 1977 yılında hayatını birleştiren Özdemir Bayraktar'ın bu evlilikten Haluk, Selçuk ve Ahmet adında üç çocuğu dünyaya gelmiştir. Türkiye'nin sanayi sektöründe öncü rol üstlenen Burdur Traktör, İstanbul Segman, Uzel gibi fabrikalarda teknik yönetici olarak görev almıştır. Görev süresi hem fabrikaların kuruluş sürecini hem de yeni yatırım aşamalarını kapsamıştır. 1984 yılına gelindiğinde ise Türkiye'de otomotiv sektörüne yönelik yerelleştirme çalışmalarına katkı sunma amacıyla Baykar Makinanın kuruluşunda rol oynamıştır. Tek bir matkap makinesi ile kurulan Baykar Makinada, hassas talaşlı imalat sektörüne yönelik birçok özgün makine tasarımı ve imalatı yapılmış, parça işleme aparat tasarım süreçleri yürütülmüştür.

Özdemir Bayraktar, Baykarın millî ve özgün S/İHA teknolojisi geliştirmesinde öncü olmuş ve bu projelerin hayata geçirilmesindeki tüm aşamalarda aktif bir lider olarak görev üstlenmiştir. Söz konusu aşamalar arasında; tasarım, prototip, imalat ve yatırım planlaması süreçleri yer almıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) için geliştirilen ilk İHA olan Bayraktar Mini İHA Ar-Ge projesinin tasarımını yapmış ve liderliğini üstlenmiştir. Proje çalışmalarının devam ettiği 2005-2009 yılları arasında Bayraktar

Mini İHA için, Güneydoğu Anadolu'ya giderek, sahada bizzat TSK ile bir arada bulunmuştur. Hiç eksilmeyen azim, inanç ve kararlılıkla çalışma hayatını sürdüren Bayraktar, Baykar tarafından millî ve özgün olarak geliştirilen tüm ürünlerin tasarımlarını çizmiştir. Bayraktar TB2 ve Bayraktar AKINCI TİHA'ya karakterini veren özgün tasarımların sahibi de yine Özdemir Bayraktar olarak kayıtlara geçmiştir. Kendisinin, "Ülkemiz İHA teknolojilerinde tam bağımsızlık ve dünya liderliği hedefine ulaşana kadar çalışmalarımız tüm varlığımızla durmaksızın devam edecektir" ve "Ülkemiz için insansız uçağı ilk yapan bizler olmalıyız; çünkü Türkiye'nin buna ihtiyacı var. 'Güçlü ordu, güçlü Türkiye' gerekiyor coğrafyamızda" sözleri, Türk savunma sanayisinin gelişimine ne derece önem verdiğinin bir göstergesidir. Baykar'ın yönetim kurulu başkanı, S/İHA'ların öncüsü Bayraktar, 18 Ekim 2021'de hayatını kaybetmiştir. Havacılığa olan merakı dolayısıyla hususi pilot sertifikasına sahip olan Özdemir Bayraktar, Türkiye'nin savunma sanayi serüveninin öncü ismi olarak tarihe geçmiştir.

Baykar, kurulduğu tarihten bu yana Türkiye'nin teknolojik bağımsızlığını sağlamak amacıyla yerli ve millî üretim üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Son 35 yıl içinde savunma ve havacılık alanında önemli bir dönüşümün öncüsü hâline gelmiştir.

GELİŞEREK DEVAM EDEN SÜREÇ: BAYKAR MAKİNA'DAN BAYKAR TEKNOLOJİYE

Bayraktar Kardeşler'in kısaltılmış hâli olan Baykar, Türkiye merkezli bir makine imalat ve savunma şirkettir. Şirket, aynı zamanda Teknofest'in paydaşlarından biri olarak faaliyet göstermektedir. Özdemir Bayraktar tarafından 1984 yılında kurulan Baykar Makina, otomotiv endüstrisinde yerli üretimi teşvik etmek ve hassas motor, pompa ve dişli kutusu parçalarının imalatında hizmet

sunmayı amaçlamıştır. 2000 yılından itibaren ailenin ikinci nesil mühendisleri, yani Haluk ve Selçuk Bayraktar'ın katılımıyla Baykar bünyesinde savunma ve havacılık sektöründe İHA teknolojilerine yönelik Ar-Ge çalışmalar başlamıştır.

Baykar, kurulduğu tarihten bu yana Türkiye'nin teknolojik bağımsızlığını sağlamak amacıyla yerli ve millî üretim üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Son 35 yıl içinde savunma ve havacılık alanında önemli bir dönüşümün öncüsü hâline gelmiştir. Bugün Baykar, mühendislik girişimlerini otomotiv endüstrisine taşıyarak yeni nesil mühendislerle birlikte dünyanın önde gelen insansız hava aracı üreticilerinden biri olarak kabul görmektedir. Baykar, TSK envanterine giren ve yurt dışına ihraç edilen savunma teknolojilerinin başarısında, sürekli üretim ve geliştirme kültürü ile ön plana çıkmaktadır. Baykar Ar-Ge Merkezi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından tescillenmiş olup havacılık alanında millî ve özgün olarak tasarlanacak ileri teknolojilere odaklanmaktadır. Ar-Ge ve üretim süreçlerinin entegre olmasıyla yeni teknolojilerin dinamik bir şekilde uygulanması hedeflenmektedir. Baykar, kendi finansmanıyla gerçekleştirdiği Ar-Ge faaliyetleriyle Türk havacılık ve savunma tarihinde önemli başarılar imza atmış ve Türkiye'de %93 oranında bir yerliliğe ulaşmıştır.

Baykar Savunma Ar-Ge ekibi tarafından askerî ve sivil havacılık standartlarına uygun olarak tasarlanan Bayraktar TB2'nin tüm alt yapısı Türkiye merkezli olarak üretilmiştir. Sistem ilk olarak

2014'te TSK envanterine dâhil edilmiştir. TSK tarafından gerçekleştirilen Pençe Operasyonları'nda, Suriye'de terörle mücadele, sınır güvenliğinin sağlanması ve güvenli bölgelerin oluşturulmasında yürütülen askerî-millî operasyonlarda ve Libya'da ikinci kez yaşanan iç savaş sürecinde aktif olarak kullanılmıştır. Ayrıca Azerbaycan Hava Kuvvetleri tarafından tercih edilen Bayraktar TB2, 2020 Dağlık Karabağ Savaşı'nda da etkin bir rol oynamıştır. Bu operasyonda Azerbaycan Ordusu tarafından etkisiz hâle getirilen 772 hedeften 535'i Bayraktar TB2'ler tarafından hedef alınmıştır. Bayraktar TB2'nin kullanıldığı çok sayıda savaş ve operasyonlardaki uçuş saati toplamı 500.000'in üzerindedir. Böylelikle Bayraktar TB2 gökyüzünde en uzun süre görev yapan Türk yapımı İHA, SİHA, genel olarak hava aracı olarak kayıtlara geçmiştir.

Bayraktar TB2 SİHA, Türkiye'nin yerli ve millî imkanlarıyla üretilmektedir. TB2'ler, birçok ülkeye ihraç edilmiş ve operasyonel kabiliyetini kanıtlamıştır. Operasyonlara dâhil olduğu ülkelerde, başarılı nokta atışları ile çatışmaların seyrini değiştirmiştir. TB2, uluslararası bir marka hâline gelmiş ve dünya genelinde medya kuruluşları tarafından sık sık başarılarıyla gündeme getirilmiştir. Baykar Makina'nın kurucusu olan Özdemir Bayraktar, millî ve özgün olarak geliştirilen Bayraktar TB2 SİHA'ların Karabağ'ın Ermenistan işgalinden kurtulmasına sunduğu katkı nedeniyle 2021'de Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından Karabağ Nişanı'na layık görülmüştür. Yine bu başarılar dolayısıyla oğlu Selçuk Bayraktar, Azerbaycan Cumhuriyeti

yeti Karabağ Nişanı almıştır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı, bu nişanın Bayraktar'a Türkiye ve Azerbaycan arasındaki kardeşlik ilişkilerini güçlendirmesi, iş birliğini geliştirilmesi ve Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğine katkı sağlaması sebebiyle verildiğini ifade etmiştir. Bayraktar ayrıca, 2022 yılında Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelensky tarafından Ukrayna Devlet Liyakat Nişanı'na layık görülmüştür. Bayraktar TB2 İHA'larının bir diğer önemli başarısı, Somali'de faaliyet gösteren eş-Şebab terör örgütüne karşı yürütülen operasyonlarda kaydedilmiştir. Somali İçişleri Bakanı Türkiye'nin Bayraktar TB2 İHA'larının eş-Şebab terör örgütüne karşı aktif olarak kullanıldığını açıklamıştır.

Şu ana kadar 30 ülkeye teslim edilen TB2'lerden 25'inin ismi açıklanmıştır. Ayrıca Japonya'nın yanı sıra 4 ülke daha insansız hava araçlarından tedarik etmek istemektedir. İhracatın gerçekleştirildiği ve isimleri açıklanan ülkeler arasında Kuveyt, Azerbaycan, Katar, Ukrayna, Türkmenistan, Fas, Kırgızistan, Polonya, Pakistan, Etiyopya, Kazakistan, Tunus, Irak, Libya, Nijer, Tacikistan, Cezayir, Somali, Cibuti, Litvanya, Mali, Birleşik Arap Emirlikleri, Bangladeş, Togo ve Burkina Faso bulunmaktadır. Bayraktar TB2 SİHA almak isteyen ülkeler arasında ise Macaristan, Sırbistan, Angola ve Arnavutluk yer almaktadır. Sonuç olarak Özdemir Bayraktar ile başlayan ve Baykar Teknoloji ile devam eden bu serüven, Türkiye'nin savunma sanayisindeki atılımının ciddi bir başarı kaydettiğini ve bu alandaki ilerleyişin daha geniş tabana yayılarak devam edeceğini göstermektedir. ■